

НЕВМИРУЩЕ КОРІННЯ АРХЕТИПУ ГРИГОРІЯ КОРЕНЯ

Василь Ткаченко
доктор істор. наук,
професор,
член-кореспондент
НАПН України,
гол. наук. співроб.
Інституту всесвітньої історії
НАН України,
м. Київ

Двадцять років тому (24 лютого 1998 р.) пішов у вічність художник-монументаліст **Григорій Ількович Корінь**.

Залишив по собі добру пам'ять і нетлінні мозаїчні полотна, фрески, батики, гобелени та монументальні рельєфи в шамоті. Коли будете на станції метро “Золоті ворота” – підніміть очі догори: до стелі, арок, стін і капітелей колон. І ви зануритесь у глибину віків, мимоволі станете сучасниками давньої доби. А відтак перейметеся духом національної єдності і усвідомленням спільності тисячолітньої історичної долі. Тієї самої спільності, що своїм корінням сягає аж Русі княжої й прадавньої. А далі вже подумки дійдете через добу козаччини аж до нуртуючого сьогодення України. Тим самим відбудеться таїнство вашого глибокого духовного наповнення.

До оздоблення цієї станції метро Григорій Корінь має пряме і безпосереднє відношення. Спеціалісти стверджують, що станція “Золоті ворота” справляє враження довершеного витвору, створеного групою талановитих архітекторів і художників. При цьому хотілось би поміняти добрим словом і тодішніх батьків міста Києва – мера **Валентина Згурьського** і його заступника з питань містобудування **Миколу Лаврухіна**. Автор проекту станції метро “Золоті ворота” архітектор **Вадим Жежерін** згадує ті часи, коли в кабінеті Лаврухіна обговорювалася нова ідея оформлення станції. Як годиться, зібралася велика комісія з чиновників, архітекторів, істориків і художників. Після представлення Жежеріним ескізу і пояснень до нього з усіх сторін посипалася критика, зокрема на предмет того, що нібито в ескізі немає й натяку на давньокиївську архітектуру. Однак, вислухавши судження поважної публіки, Микола Лаврухін, вказуючи на Вадима Жежеріна, сказав лише дві фрази: “Усім спасибі. А тепер: як ця людина скаже, так і станете будувати”.

Втім слово самому Вадиму Жежеріну: “В коридорі на мене накинулися художники. «Що ти, мовляв, про себе мислиш! Ми зробимо так, що жоден художник з тобою працювати не буде! Я заслужений художник, а ти хто такий!». Тоді я подзвонив своєму товаришеві Григорію Кореню. Й кажу йому: «Грицю, є ось така задача. Приходь до мене завтра, ми з тобою розберемо й розглянемо ескізи». Ми з ним працювали уже на інших об'єктах. Він з собою взяв свого друга Володю Федька і ми засіли з ними за ідеологію нової станції. Відразу зродилася ідея, що одними орнаментами на такій станції обійтися неможливо. Нам потрібно було створити якісь історичні образи: князі, видатні діячі, засновники Києва тощо. Зійшлися на тому, що образи мають відповідати домонгольському періоду. Потім вони поділили роботу: Гриць робив мозаїку в торцях станції й великі арки, а Володя взявся за образи й орнаменти малих арок”.

Отож сьогодні ми маємо мистецький твір, який дає нам потужний духовний імпульс. А далі вже багато що залежить від рівня власної інтелектуальної наповненості кожного з нас. Мозаїки “Золотих воріт” – це лише могутній емоційний поштовх до глибокого національного самоусвідомлення. Ви вдивляєтесь у широко відкриті очі Оранти, пломеніючий погляд архангела Михаїла з мечем у руці, переймаєтесь турботами, планами й задумами правителів Давньої Русі. Їхні узагальнені портрети художньо обрамлені фантастичними декоративними полотнами – квітами, травами, птахами та різноманітною лагідною звіриною. І ви вже відчуваєте своє перебування не в індустріальній споруді метрополітену, а в теплій українській світлиці, розмальованій дбайливою господинею людям на добро.

Родина Григорія Кореня

За цей монументальний труд в 1991 р. постановою Кабінету Міністрів України автори проекту оздоблення станції були відзначені Державною премією України в галузі архітектури, а в їх числі Григорій Корінь був удостоєний звання Лауреата Державної премії.

Те, що мозаїки станції пробуджували українську національну самосвідомість, свідчить і прихований надпис “Слава Україні”, хоча розгледіти його неозброєним оком дуже тяжко. Міститься він прямо над проходом із проміжного вестибюлю до верхнього ескалятора і викладений червоною смальтою більш темного відтінку. Надпис з’явився завдяки будівельникам, які здійснювали виконавську роботу. І цих скромних трудівників можна зрозуміти: на дворі ще був 1989 рік, і тоді за подібну ініціативу дуже легко можна було отримати “по шапці”.

Однак не будемо зосереджуватися на надписі – то ознака своєрідного моменту історії України. А світове визнання – ось воно: різноманітні зарубіжні видання неодноразово включали “Золоті ворота” в рейтинги найкращих станцій метро. Наприклад, 11 місце в рейтингу найкрасивіших станцій світу за 2011 рік (туристичне видання *Bootsnall*). В 2012 р. станція увійшла в список із 22 найкрасивіших станцій метрополітену Європи (по версії *Daily Telegraph*). В 2014 р. британське видавництво *The Guardian* опублікувало топ-листок із 12 споруд, куди крім станції “Золоті ворота” увійшли *Fulton Center* в Нью-Йорку, *Stadion* в Стокгольмі, *Arts et Metiers* в Парижі, а також *Museum* в Торонто, *Southwark* в Лондоні та інші. Таке визнання говорить саме за себе: тут не додати і не відняти.

Та все ж, як сказано у Святому письмі, “час жити і час помирати”. Неочікуваний нами крок Григорія Кореня у вічність, за межу, де вже немає ні болю, ні стенов, зда-

вався усім близьким – його рідним і знайомим – якимось недоречним нонсенсом. Бо ж усі ми вважали, хіба ж могла так несподівано померти людина, яка усім своїм єством не визнавала загальноприйнятого розуміння часу: Григорій ніколи не носив на руці годинника, а жив відповідно до биття свого власного серця. Те ж саме із простором його творчої діяльності – він komponував його так, як наворотила його власна фантазія, наперекір узвичаєному життєвому глузду. Отак і жив він у своєму Просторі-Часі, повертаючись вряди-годи у сувору буденність нашого життя за шматком хліба насущного. Бо мав дружину і дітей, і піклувався про них трепетно і душевно. Бо мав друзів, яким намагався допомогти доброю порадою, а то й самому знайти в товаристві розраду примхливим життєвським перипетіям.

Його ставлення до цього лукавого світу було на диво прагматично-стоїчним, воістину біблійським. Адже сказано: “Знову я бачив під сонцем, що біг не у скорих, і бій не в хоробрих, а хліб не в премудрих, і не в розумних багатство, ні ласка – у знавців, а від часу й нагоди залежні вони”¹.

І як би хто не напружувався, але час і нагода стають врешті-решт визначальними у нашому бутті. Не даром же кажуть: то був не його час чи навпаки – то був його зоряний час! Бо ж хоч днів плавання у бурхливому життєвому морі людина не обирає, але має гідно жити й померти у призначену долею годину. І що б хто не говорив, але саме людина є мірилом часу, бо “серце мудрого знає час і право”, а “для кожної речі час і право своє”. І у цьому світі людина має прокласти свою власну стежку й втішитися досягнутим: “нема чоловікові кращого, як ділами своїми радіти, бо це доля його”.

Критично сприймаючи радянську систему, Григорій Корінь ставився до неї як до історичної даності, у якій так чи сяк доводиться улаштовувати своє життя. З одного боку, митець віддавав належне так званому “ленінському плану монументальної пропаганди” – будівлі міста мають таки бути не просто місцем праці й мешкання, а естетично оздобленою сферою людського буття. Однак, з другого боку, у нього був відсутній будь-який ідеологічний сервілізм перед сильними світу цього. Коли він іноді говорив про якогось невдачу художника-заробітчанина, то давав йому таку характеристику: “бездара, не здатен навіть Леніна на колгоспній Дошці пошани намалювати”. У самого ж Кореня від монументальних форм віяло простим сімейним щастям: чоловіки – фундаментально мужні, жінки – напрочуд пластичні, діти – грайливі й допитливі, а квіти переплітають усе людське буття гармонією і спокоєм.

Втім навколишній світ все більше входив у зону турбулентності й зазнавав кардинальних змін: радянська доба з її планами монументальної пропаганди раптом обвалилася, державні замовлення на естетичне оформлення міста й села якщо й не повністю канули в Лету, то стали монополієм набутком вузького кола тих похvatних митців, які опанували принципи ринкових відносин. А на біду, той колишній тип творчої людини, який уповав на гарантоване державне замовлення, раптом виявився витісненим на периферію суспільного життя.

Це стосується не лише митців, бо зачепило й інші сфери високого професіоналізму: величезну масу висококваліфікованих індустріальних робітників, представників науково-технічної інтелігенції, науковців та освітян, на яких

**Григорій Корінь. Монументальний розпис "Казка"
та його фрагмент.
Дитяча бібліотека на Борщагівці, Київ. 1976 р.**

чекала дискваліфікація та поповнення рядів "човникової торгівлі" та інших сфер невластивої для них раніше діяльності.

Оці неочікувані часи "дикого капіталізму" створили попит на осучаснений тип "героя нашого часу" – здиравого бариги, який поставив зиск на найвищий п'єдестал людського буття. А тут ще й "наведена індукція" інформаційного поля з боку "старшого брата", який напосідає підверстати духовне життя українців до рівня культурно-демографічного ресурсу "руського мира". Відтак у суспільно-політичному житті України провідні позиції підступно посіла явна чи прихована агентура Москви, яка взялася провадити лінію на деінтелектуалізацію "українського світу". У цьому протистоянні агресивного російського й демократичного українського «проектів» позиції більш інтелігентних і тонко організованих натур в українському мистецькому просторі на переломі XX і XXI століть були значно потіснені.

Доля Григорія Кореня – лише один із фрагментів цього протистояння. Тут хотілося б уникнути тлумачення про "типових продуктів свого часу за типових обставин". Бо творча людина це завжди особистість, яку на Заході називають ще "self-made man" – той, що сам себе витворив. Творець за означенням не може бути типовим – він завжди оригінальний і неповторний у результатах своєї роботи. Адже не даром, напевне, у польській мові мистецький твір визначається словом "штука" – бо сфера мистецтва не є масовим стандартизованим виробництвом. То ж коли мова заходить про Григорія Кореня, то я відкинув би епітет "типовий", але ужив би поняття "архетип" – первинний образ, оригінал, прототип. Адже це так співзвучно і з його покликанням, і з його прізвищем – Корень.

То ж коли ми говоримо про відхід у вічність представника певного АРХЕТИПУ, а до того ще й КОРЕНЯ, то тим самим виходимо на проблему вселенського масштабу: на скільки людина може стати вище обставин, чи посміє кинути виклик навколишній дійсності, як вона підпорядкує трактування плину турбулентних подій своїм принципам гуманізму і любові до ближнього? А вже коли не стане снаги продовжувати цю сізифову працю (бо всі ми залежні від грішного світу цього!), то знайти собі втіху і розраду хоч

би в усвідомленні того, що "світ ловив мене, але не спіймав". І тут ми не погіршимо проти істини, коли поставимо Григорія Кореня в довгий ряд послідовників видатного українського просвітителя **Григорія Сковороди**. Бо матінка-природа щедра в своїй благодаті. Бо навіть у травмованому пострадянському, постгеноцидному, постчорнобильському соціумі нашої країни повсякчас відбувається процес відродження українського АРХЕТИПУ. І цьому є пояснення – адже козацькому роду нема переводу!

Кожна людина переживає момент екзистенції – переосмислення основ буття. До того ж, як навчає нас Біблія, "немає людини праведної на землі, що робила б добро й не грішила". Отож, відчуваючи подих тяжкої хвороби, Григорій пішов висповідатися до священика у Володимирському соборі. Розголос таємниці сповіді – то є великий гріх. Передам лише те, що повідав друзям сам Григорій Корінь, те, що він вважав за необхідне донести до найближчих – хай би кожен із нас зробив для себе висновок на подальше, бо ж кожна людина смертна. Отож, коли справа дійшла до

запитання священика – “У яких гріхах ви хотіли б покаятися?” – Григорій виявився зненацька заскоченим. І почав гарячково пригадувати свої гріхи – вільні і невольні. І це, як я розумію, далось йому непросто, бо жив він, міряючи нашою міркою, достоту праведно: жив у любові до людей, і, здавалося б, не мала б мучити його совість за сподіяне. Але й, судячи з усього, не міг він допустити й того, щоб сказати: “я – безгрішний”. Бо тоді було б це тяжким гріхом гордині. Врешті-решт якісь такі-сякі гріхи були пригадані й священиком прощені, але детальніше про це Григорій уже друзям не оповідав. Бо таїнство сповіді має бути таїнством.

Чи ж був Григорій Корінь таким собі оригіналом – “не від світу цього”? Далєбі що ні! Але попри все він таки був АРХЕТИПОМ певного пласту українського буття. А для описання постатей такого масштабу потрібен справжній митець, літературний талант. Оскільки мені такої обдарованості бракує, вдамся до описів АРХЕТИПІВ, подібних до Григорія Кореня, в улюблених творах моїх духовних наставників – **Олександра Довженка** та **Григора Тютюнника**. На їхніх творах красного письменства виховувалися й мої діти – вимкнувши надтоїдливий телевізор, я читав малечі “Зачаровану Десну” та “У Кравчини обідають”. Згодом ця традиція продовжувалася уже з онуками – із тим же успіхом і зацікавленістю з боку малюків, хоча місце телевізора серед онуків уже посіли комп’ютери й планшети.

Отже, звернемося до Олександра Довженка, коли він описував свого діда – а це був АРХЕТИП, рівний Григорію Кореню. Вдамся здебільшого до стислого викладу, а не до прямого цитування Довженка. Дід, у спогадах малого Сашка, був високий і худий, і чоло в нього було високе,

хвилясте волосся сиве, а борода біла. Пахнув дід землею і трохи млином. Любив дід гарну бесіду й добре слово. Коли напивували проїжджі люди у нього дорогу, напучував їх і лагідно проводжав добрими словами: “Добра людина поїхала, дай їй Бог здоров’я”. Дід був добрим духом луку і саду. Він розмовляв із кіньми, з телятами, з травами, з старою грушею і дубом – з усім живим, що росло і рухалось навколо. Коли дід заводив розмови про старовину, діти слухали, розкривши широко очі, поки не провалювалися в сон у запашному сіні під дубами над зачарованою річкою Десною.

Для Григорія Кореня такою річкою-праматір’ю була Біла Калитва на Донеччині. Зараз цей регіон у Миллеровському районі перебуває у складі Російської Федерації, хоча з давніх-давен переважно був заселений вихідцями з Чернігівщини й Полтавщини. Російські козаки селилися далі, на схід по річці Чир. За моїми спостереженнями, спосіб життя цих двох контингентів населення помітно відрізнявся. Козаки із станиць здебільшого сіяли в степу пшеницю й не любили поратися в городі. Натомість українські села утопали в садах, стелилися грядками городини й баштанами. Майже так, як грядки у Довженка понад Десною.

А над тією річкою Білою Калитвою, над городиною й людьми яскраво світило сонце. Так само як і в Довженка: “Більш за все на світі дід любив сонце..., то ж ...частенько лежав на погребні ближче до сонця, особливо у полудень, коли сонце припікало так, що всі ми, й наш кіт, і собака, і кури ховалися під любисток, порічки чи в тютюн. Тоді йому була найбільша втіха...”. Отаким саме сонцепоклонником був і Григорій Корінь. Майже кожне літо він намагався відвідати рідні місця, погломоніти з родичами, насолодитися кавунами.

Станція київського метрополітену “Золоті ворота” — центральний вестибюль

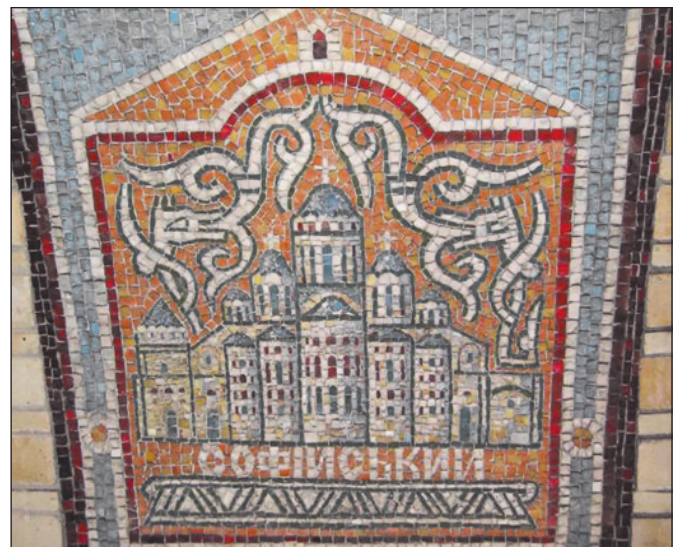
Мозаїка "Оранта"

Мозаїка "Архангел Михаїл"

Мозаїка "Руська дружина"

Мозаїка "Софійський собор"

Григорій Корінь. Мозаїки інтер'єрів станції київського метрополітену "Золоті ворота". Кінець 1980-х років

Григорій Корінь. Монументальний розпис “Урожай”, с. Васієни, Молдова, 1975 р.

Своїм друзям він хвалився: *“Оце цим літом так пропікся на сонці, так надихався степового полину, що навіть аж поздоровишав”*.

То чому ж так рано відійшов у вічність цей здавалось би укорінений в українське життя АРХЕТИП? У повісті «Земля» Довженка дід відійшов у небуття звичним чином: *“А в саду, якраз коло погребні, під яблунею, серед яблук і груш, на білому стародавньому рядні, в білій сорочці, весь білий і прозорий від старості й доброти, лежав мій дід Семен, колишній чумак... Дідова смерть не викликала ані найменшого зрушення в навколишньому світі – не загримів ні грім у хмарах, ні зловісні блискавки не розкресли неба врочистим спалахом, ні бурі не повивертали з корінням могутніх дубів... З дідовим родом теж нічого особливого не сталося. Усе склалося якось так доладу, що близькі, дивившись на нього, не впали ні в скорботу, ні в розпач. Тільки дивне хвилювання на якусь мить поїняло серця нащадків і відчуття врочистої таємниці буття – немовби всі вони раптом торкнулися безмежності часу і його гармонійних законів. До того ж і дід хоч і помер, проте не захотів розлучитися з усмішкою, і вона й тепер тихо сяяла на його обличчі”*.

Не беруся давати однозначну відповідь щодо таїни життя і смерті. Скоріше всього спробую осмислити для себе і викласти власну версію сходження у вічність Григорія Кореня – цього своєрідного АРХЕТИПУ впорядкованого циклічного сільського буття. Довженківський дід Семен прожив і помер в узвичаєному століттями способі життя і смерті. Життєвий цикл людини у сільському бутті подібний до річного циклу в навколишній природі: весняне пробудження, літнє буяння росту, осіннє плодоношення й зимове холодне упокоєння. Саме тому в Довженка: *“...виконавши все, що було йому призначено, предок лежав під яблунею, склавши на грудях поверх сорочки свої старі мозолі”*. Тривале дідове чумакування на волах – далекі не було добою масової індустріалізації, що залізним катком пройшла б по долі селянства, порушила б звичний спосіб життя й поставила б проблему у своїй цинічній наготі: *«або пристосуєшся і набудеш нової якості, або відійдеш разом із своєю епохою»*.

І тут немає жодного соціал-дарвінізму: еволюція людини полягає в тому, що кожне нове покоління має засвоїти культурно-цивілізаційні надбання своїх предків, набуті нових якостей і в свою чергу передати їх врешті-решт аж на генетичному рівні грядущим поколінням. Набуття нових якостей неминує супроводжується втратою старих, узвичаєних ціннісних орієнтирів, які між тим подекуди успіли вже набуті рис сакральності. Але цілком природно, що нові покоління неминує змінюють старі. Бо ж зазначено у Святому писемі: *“Для всього свій час, і година своя кожній справі під небом: час родитись і час помирати, час садити і час виривати посаджене, час вбивати і час лікувати, час руйнувати і час будувати..., час кохати і час ненавидіти, час війни і час миру!”*.

І що тут вдіяти, коли на наше покоління прийшла Друга світова війна, і повоєнна голоднеча, і хрущовські *“семимильні кроки перетворення”*, і хронічні нестатки *“брежнєвського застою”*, і потрясіння горбачовської *«перестройки»*, і чверть століття пострадянського *“дикого капіталізму”*. І на біду все це супроводжувалося деградацією села і не менш болісним процесом оселяння міст. А до того ж нинішня суспільна ерозія посилюється ще й масовою міграцією соціально активного населення України у більш розвинені країни світу. І як наслідок – відбувається зниження коефіцієнту гуманізму й демократії в українському суспільстві. А звідси й половинчасті успіхи двох Майданів, що позначилися на поширенні суспільної втоми, розчаруванні й втраті орієнтирів на подальшу перспективу.

Усі ці віхи історії України неминує відбилися на поколінні Григорія Кореня. Воєнні лихоліття, повоєнні нестатки й занедбаність дитячої долі рано покликали його у пошуки кращої долі. Не можу все пригадати достеменно, але Григорій розповідав, як підлітком утік із дому і помандрував разом з такими ж бездоглядними дітьми на товарних поїздах пізнавати світ. У ті часи це не було поодиноким явищем – діти шукали собі кращого місця під сонцем. Урешті-решт міліція знайшла підлітка і повернула додому.

Однак молода душа нуртувала. А тут ще й став пробиватися талант живописця. Спершу довелося піти вчитися

на альфрейника – декоративно оздоблювати адміністративні будівлі, будинки культури та квартири високих радянських достойників. Потім – художнє училище, інститут, робота в проектно-архітектурній установі Києва. Врешті-решт визнання – член Спілки художників України секції монументального мистецтва.

Здавалось би – Київ завойовано, село залишилося в далекому минулому. Свідченням цьому – сходження по соціальних щаблях нагору: Заслужений діяч мистецтв, Лауреат Державної премії. А з визнанням заслуг – і справжня мистецька майстерня з високою стелею та гарним освітленням. Однак усі ці блага залишилися зовнішніми аксесуарами. Духовне наповнення митця залишалося тим самим – зверненням до спогадів про Білу Калитву, про палаюче сонце Донеччини, про запах степового полину. І ці образи переслідували його творчу натуру в цілком урбаністично улаштованому житті одного із центральних районів Києва.

Село не полишало Григорія Кореня і в місті. Згадуються два сюжети, які він, здається, так і не втілював на полотні, але про які розповідав мені із захватом творчого піднесення: *“Уявляєш собі: іду в центрі Києва, висотні будинки і раптом дивлюся – на одному з балконів розцвів велетенський соняшник. Фантастично! Серед цих сірих громад будинків, гуркоту й бензинового смороду вулиць – раптом несподіваний образ просвітленості й первісної незайманості!”*. Або ще один подібний сюжет: *“Іду вдосвіта вулицею спального району Києва. Ще не відійшла вранішня імла, але схід сонця уже зажеврив і розлився по всьому горизонту. І раптом чую – відчайдушний крик півня. Піднімаю голову, а на одному із верхніх поверхів на балці балкону сидить вогненно-червоний велетенський півень. Мабуть, хтось привіз із села. Що цікаво: півень прокричить і чекає, чи буде інший півень кричати у відповідь. А тут глуха тишина. І він кукурікає знову і знову. І знову тишина. Отак часом мені здається, що це не півень, а я кричу у цих індустріальних джунглях, а у відповідь – глуха тиша”*. Хіба не нагадують оці спостереження Григорія Кореня душев-

**Григорій Корінь. Фрагмент рельєфу “Пори року”.
Комбінат “Хімволокно”, м. Київ**

ний неспокій Микити – одного із героїв новели Григора Тютюнника “М’який”? Адже знову йдеться не про окрему людську долю, а про АРХЕТИП українця доби масової індустріалізації і деградації сільського буття:

– “Як там воно в шахті? Привик хоч трохи? – питався в нього дядько Лук’ян.

– Чорно... м’який, у шахті, – перестав усміхатися Микита. – Оце посідаємо з хлопцями на перепочинок, то я заплющуся, щоб не так чорно було, а перед очима – хати, річка наша, грядки, сінокосець... Його якраз на п’ять ручок було коротеньких, ще й гривка з пів-аршина зоставалася, – знову почав усміхатися Микита. – Вийдеш уранці – роса кругом аж очі ріже. При сонці. А як сонце ще не зійшло – сива...”

Григорій Корінь. Рельєф “Земля”. Торгівельний центр на Березняках, м. Київ, 1971 р.

Чи ж збирався цей АРХЕТИП українця облишити усі ці перипетії міської цивілізації та й повернутися назад у омріяне село? Герой новели Тютюнника у цьому відношенні однозначний: “Е-е, ні... м’який, – зітхає і, напевно, усміхається Микита. – Одірваного не доточиш. А хоч і доточиш, то шов буде муляти. Хіба, мо’, вмирати туди поїду. Бо тут... Був якось на кладовищі на проводи – нікогісінко. У нас там кутю виносять, крашанки кладуть на могили, щоб дітлашки забрали, посидять, погомонять у траві поміж хрестами та пам’ятничками, ще й заспівують, як чарку добру перехилиять... А тут – нікогісінко. Тільки земля од поїздів двиготить, м’який, так, що аж гробки розсуваються. Як на пенсію вийду, так і чкурну...”.

Григорій Корень у село не повернувся. Але й не знайшов свого місця і в умовах ринкового фундаменталізму часів “дикого капіталізму”. Державних замовлень на монументальні форми не було, а торгувати своїми батиками й іншими малими формами він так і не навчився. Коли покупці питали, скільки це коштує, то відповідав, як герой новели Григора Тютюнника: “Скільки не жалько”. Похvatні покупці швидко оцінили його безобидну вдачу і за безцінок – скільки кому не “жалько” – розкупували ці малі форми. У сім’ї поселились не те що нестатки, а бідність. Вразлива душа Григорія Кореня, який усе життя вважав себе годувальником, стерпіти всього цього не змогла. Депресія пригнітила імунітет, прийшла невиліковна хвороба. АРХЕТИП зійшов зі сцени.

Та все ж добро, посіяне Майстром-творцем, не було розвіяне по вітру. Все-таки за часів **Леоніда Кучми** в Адміністрації Президента України був значний контингент

людей із державним мисленням. Постало питання про віддання належної останньої шани людині, яка подарувала киянам радість усвідомлення свого національного коріння в мозаїках станції метрополітену “Золоті ворота”. Ключову роль у цьому відіграв Керівник управління Адміністрації президента України **Василь Кремень**. Саме він ініціював поховання Григорія Кореня за державний кошт на Байковому кладовищі. На ініціативу відгукнувся Міністр культури України **Дмитро Остапенко**, а контроль за проходженням належної документації через Кабінет Міністрів України здійснив **Олег Волков**. Усім їм – великий уклін від родини і друзів покійного.

То ж знову і знову постає класичне запитання: “По кому похоронний подзвін?”. **Ернест Гемінгвей** дав свою відповідь – “по кожному з нас”. Але я б конкретизував відповідь ближче до нашого сюжету: “це подзвін по АРХЕТИПУ українця, який гідно прожив трагічне ХХ століття”. Чи ми будемо гідні пам’яті цього покоління у ХХІ сторіччі – питання риторичне. Віднині – це тест на нашу зрілість, тест на нашу відданість Україні.

І відповідь на цей тест отримує свої позитивні результати. Адже попри все – зелене дерево життя, що пішло від Григорія Кореня, перебуває у своєму розвої. На зміну батькові прийшов його син **Володимир Корень** – знаний нині в Україні скульптор. У його творчості – й успадкована від батька духовність хлібороба: “бо можна обманути людину, а землю обманути не дано нікому”. Однак у новітніх монументальних формах Володимира уже й нові сюжети, й нові прийоми зображення. То ж життя триває – в усьому його драматизмі й величі. ■

Григорій Корінь. Рельєф “Історія Київської Русі”. Кінотеатр “Київська Русь”, м. Київ